

LÖW IMMÁNUEL

HŐSÖK ÜNNEPE

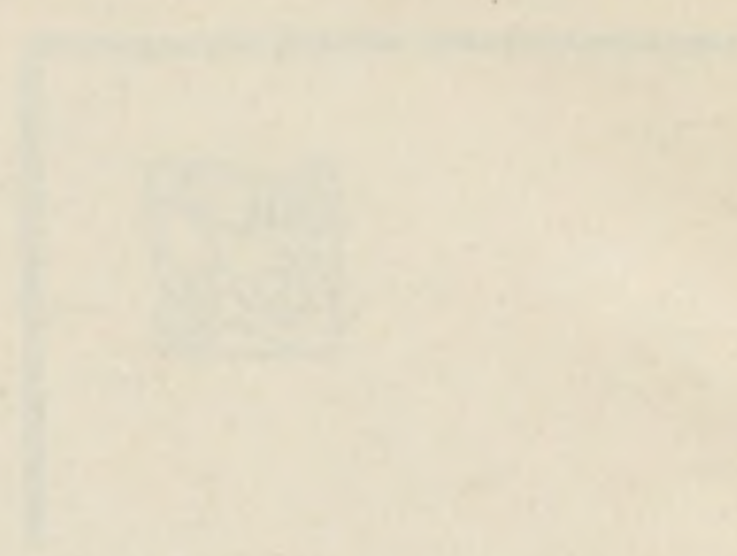
1934. V. 27.

EGYETEMZÁRÓ

1934. V. 29.

GYÖRI KARETTOS

1934. évi...
MISKOLC, G. APPONYI-ALBERT-U. 25.
(Könyvtár...)

GYÖRI HERMANNÉ BÉTOR BAKTARÁBAN
LOW IMMANUEL

BIRNBAUM GYULA
HŐSÖK ÜNNEPE
MISKOLC, ZSÓZSAFI-KAPU 13. SZ.

1934. évi...
MISKOLC, ZSÓZSAFI-KAPU 13. SZ.

EGYETEM KÖNYVTÁRA

Könyvtára

1934. évi...
MISKOLC, ZSÓZSAFI-KAPU 13. SZ.

MISKOLC, ZSÓZSAFI-KAPU 13. SZ.

BERGER BERNÁT

MISKOLC, BECHENYI-UTCA 94. SZ.

1934. évi...
MISKOLC, BECHENYI-UTCA 94. SZ.

1934. évi...
MISKOLC, BECHENYI-UTCA 94. SZ.

1934. évi...
MISKOLC, BECHENYI-UTCA 94. SZ.

SZÉCHENYI-NYOMDA, SZEGED

I.

És kezde vonulni elsőnek Júda fiainak táborzászlaja seregei szerint és serege élén Nachsón ben Ammínadab.¹ Eldődeink táborzállásáról szól a soros hetiszakasz. Elsőnek Júda törzse vonult, élén jelentős nevű törzsfeje, szószerint a baljóslatú, az odaadó nép fia.

Odaadó, lelkes volt fölkelésünk, hogy a háború kitört, de baljóslatú volt az ellenek szorongató, fojtó gyűrűje. És a baljóslatú jelek, fájdalom, valóra váltak. Észgyalázó békeparancs rekesztette be a háborút. A fegyveres önkény földarabolta hazánkat. A szomszédok ármánya győzött. És a fegyveres önkény birodalma él még a győzők és az uszályhordó kitartottak országaiban. Fegyverkeznek a fegyvertelenek ellen, mi ellenünk. A háború tilalma nekik nem szól, csak nekünk. Fölvetődött a háború tilalmának, a vérontó erőszak megbélyegzésének gondolata tengeren túl, tengeren innen, de csak a népek kebelében keltett élénk visszhangot: a kormánykodóknál csak letompult utóhangot váltott ki. Igaz, a sekélyes harci szólások elnémultak. A háború költészetét eloltotta a háború véres prózája. A jövőnek háborúját pedig nem költői szárnyalás szüli, hanem rémes józanság számító lelketlensége. Nem lángoló keblek döntik el, hanem fojtó légnemek; nem hősi bátorságon fordul sorsa, hanem vegyi folyamatokon. Fenyeget a gépesített végveszély. A háború többé nem hírverő kaland lesz, hanem gyárák gyászos versenye, nem kopjatörő mérkőzés, hanem műtani számvetések összemérése, nem óriások ütközete, hanem gigászi gépelyek összeütközése. Nem hősköltemény, hanem rémregény!

Megrendülve kérjük: mit hoz a jövő? Hoz-e új hőstetteket? Dávid és Góliát párviadalának helyébe a műtan viadala, mérkőzése, versenye lép. Nem a merészség, nem a virtus dönt, hanem a gázok feszítő ereje. Nem a hadrakelt hadsereg dönt és nem haditerve, lelki fölénye, fegyverkezése, katonai erénye, hanem a műtan fortélyja, gyilkos légnemek vegyi borzalma. A legborzalmasabb eshe-

tőség a számvetők és vegyészek háttéréből kelő vegyi háború. Csak egy van e borzalomban vigasztaló: a támadás erejét annyira fölfokozza a védelemnek lehetőségei fölé, hogy a háború lehetetlenné válik. Embertelenség háborúja volna, nemzetek csúfos öngyilkolása. Nem csatatér harca volna, hanem vágóhíd vérengzése, nem küzdés, hanem tömegfojtás, nem erőpróbás viaskodás, hanem undorító hóhérlás. Lezajlott a világháború vértivornyája. Megszűnt a repülők ropogása, elült a gépmadarak raja, elállt gépkocsik moraja, lángvetők robbanása, elmúlt rejő aknák veszedelme. Elült a hősgyilkoló harc.

Hőseink elvérzettek a hazáért, elvérzettek mieink a más hiten lévőkkel együtt. A nemzet véráldozatai voltak. Mert a nemzet nem pusztán az egyfajúak, az egyalmúak homoktengere, a nemzet az egytudatúak élő egyeteme; nem egyívású porszemek rétege, hanem egylelkűek szerves egybeolvadása. Egybeolvadás a haza határainak védelmében, az anyanyelv bűbájában, multnak, jelennek, jövőnek sorsközösségében, államalkotó, nemzetszervező akarásban.

Sok elveszett, amiért hőseink síkra szállottak. Elveszett, bitor kézre szállott erdő-gyapjas hegyek láncolata, égbenyúló havasok rengetege, vízesések sziklás hona, sótermő, szénrejtő, nemesfém-telérű tárnák vidéke, elvesztek szemhatárérő rónatájak, tóparti nádasok, mélylő tengerszemek. Árván maradt az önkény durva kényét nyögő magyar földnek szétszeldelt csonkja, lecsonkolt törzse. Maradt Alföld sívó homokja, szíkes kopárja, patakcsobogástól idegen síkja. Ritka csodának kerül itt-ott bükknek lombja, fenyőnek tűlevele, tölgynek makkhullása. Ezért szent küldetésünk igaztalan ítéletbe fulladt pörünket újítani. Induljon meg a lélek hatalma a lelketlen hatalmak cinkosaival, hullafosztóival szemben, induljon meg az igazság eszméjének sulyozhatatlan erőforrása. Küzdjön a zsarnokság ellen a lelkiesség erőfejtése, igazaink izzó, vakbuzgó tudata. Izzék e tűz a szívekben, a célban, a tettben, ahogy ma izzik e tűz, midőn vértanú hőseinkről megemlékeziünk fájó emlékezéssel.

A világháború még hősök harca volt. Nem tudjuk feledni áldozatait, megsiratott hőseinket. De nem tudjuk feledni azt sem, amit elbirtokoltak, amit elbitoroltak elleneink tőlünk. Hiszen a mi Tiszánk, a legmagyarabb folyó is már csak derékban a mienk. Forrását, felső folyását idegen partok fogják be, torkolása idegenné lett tőlünk.

A legfájóbb vesztes pedig minket ért, akik itt imádkozunk. Megcsonkult honunk védelméből és a megcsonkult honszeretetéből ki akart rekeszteni a német fajt mímelő iránytűző áramlat, a gyűlölség ittassága, csordaláza. A gyűlölet ázalagjai megmérgezték a világrészt, megkergült a régi félteke: az erőszakot imádja, a nyerserőt ünnepli. De hőseink emléknapján fakad reményünk: kihajt még hazánknak lecsokolt törzse!

De bármit hoz is a jövő, a mi nemzeti haderőnk, vezérei és vezérlettei, tisztjei és közemberei rettenthetetlen vitézséggel, áldozatos hősiséggel fogják hőseink dicső példáját követni. Csodát fog mívelni harci készségük, halálmegvető bátorságuk, honvédő lelkesedésük.

Amen.

II.

Az Úr föllege nyugodott rajtuk, hogy a táborból útra kelének. Régi táborhelyéről, kincses Kolozsvárról a bitorok kényszere kelette útra, készítette menekülésre, bizonytalan vándorlásra az elűzött egyetemet. Mindenéből kifosztva került a fővárosba, de rövid tengődés után hozzánk mentette hívó szavunk, áldozatos készségünk. Idehozta a fészeképítő város most siratjuk vezérférfiának és a nemzeti művelődés mentő államférfiának kézfogott, harcálló lelkesedése. Így nyertük meg az egyetemet, a mi egyetemünket, a magyar megújulás nagyrahivatott igazolóját, jövőteremtő, számottévő tényezőjét.

Nem kívánjuk, hogy szülőhelyét egyetemünk elfeledje. Ki tudná szülőföldjét, gyermekkorának boldog otthonát elfeledni?

De örömmel látjuk, hogy egyetemünk otthonos lett nálunk, keblére öleli Szegedet, a palotás város építette palotás iskolákat, amelyeket emeltszintű áldozatosság alkotott emeltszintű nemzeti művelődés otthonául. Fölépült a közművelődés legszebb vidéki fellegvára és őrsége, a tudós tanárok testülete, őrt áll és sorakozik sokszakmájú tudás szakszerű bűvárlatára, a tudományért való önfeláldozásra.

A vidéki város zajtalansága, távol állva a nagyvárosok téglapoklától, sikátoraik tömkelegétől, piacaik csitítatlan zajától, a kutatás csendes csírázásának páratlan nyugalmat kínál. Kínálja lehetőségét, hogy az egyetem legyen úttörő és irányadó a tudás termelése és terjesztése körül. Páros rendeltetésének teljesülése virágozzék: aprószeres, alapos munkája kutasson és tanítson. Ne legyen műve puszta tarlózás idegen tarlón, hanem szántóvetés és aratás az önálló megfigyelés, a tudós felfedezés, az új ismeretek föltárásának terén. Megbízása páros föladat: ismeretöregbítés és ismeretközlő ismertetés. Tanít megbízásból, hivatásból, tanul benső ösztönből, hivatottságból.

De a főiskola virágzásához nem elég a tanári kar messze-

szálló híre-neve, tudásgyarapító bűvarkodása, tanító fáradozása. Az egyetem közvetlen hatása a hallgatóktól függ. Nem száraz kézikönyvből, sovány jegyzetből fölszedett, készen álló felelhetés a lényeg, hanem az élő előadás szíves-örömet való megfigyelése. Az egyetemi polgár nem olvasó, hanem hallgató, akiben él a friss zsibogó vágy, amely a katedra elé vezérli pontos időre, hogy fiatalos hévvel figyelje, ha az előadónak megnyíló ajakáról a beszéd árja színes özönnel ömlik, ha a kísérlet folyását kíséri, ha a boncoló kést kell követni, szóra is, tárgyra is figyelve szemmel és érdeklődéssel nyomon követni. Úgy legyen, hogy a hallgatóság ne a folyosói jöszmékelést megakasztó becsöngetést nézze háborgatásnak, hanem az óravégi csengőjelzést, amely az előadást félbeszakítja.

Parazsas érdekeltség, tudvány kíváncsisága biztosítja a katedra munkájának sikerét. Ezt biztosítja az elszakadás az utcai hangulatoktól, munkaölk, izgága izgatástól, a közélet napi fordulatának kapkodó szerepvállalásától, a pártoskodás értelmi kábultságától, zajongó gyülevész hadak kavargó szenvedelmétől.

Nem csúfúzó hangulat kell, hanem az előadók fiúi, hálás megbecsülése, mert ez szüli a várt eredményt. A hallgató szerénysége növeli a megértést. Csak vájt füleknek hallható a tanítás hangja. Ne járjon az ifjúság esze a feszengve mosolygó, csábos, hivalgó élet szórakozásán.

Igázza le vérének szenvedelmét és akarjon tanulni, nemcsak vizsgákra készülve bukást elkerülni. Kerüljön az oklevélszerzők tömegén túl tudománygyarapító, fölváltó utánpótlásunk. Ne fogyjanak el a tudós pályára hivatottak!

Tanévzártán ez a gond kísér bennünket. Ezért kérjük a Gondviselés áldását, adjon nektek komoly, fölfigyelő szimatot. Adjon lelkes ifjúságot, buzgót, tanulni vágyót. Ne olyant, amelynek reménye ábránd, tudása kétely, hanem eszményben, hitben, hazában gyökerezőt, amely megérdemli tanárok verejtékét, város, álladalom, család áldozatosságát, megérdemli gondviselő mennyei Atyánk áldását, munkára és munkaszünetre szálló foganatos áldását!

Nyugodjék rajtatok az Úr védelmező föllege!

Amen.

¹ IV. M. 10, 14.

² IV. M. 10, 34.

